BÁLVÁNYOS INTÉZET

Magyar nyelvoktatás a magyar oktatási intézményrendszeren túl.

Programjavaslatok a fakultatív nyelvoktatás javítására Erdélyben.

Keszeg Erika és Toró Tibor

Online találkozó a fakultatív oktatás témakörében
2020. május 27.

A kutatásról

- 2017-2018-as tanévben
  - oktatási helyszínek feltérképezése
  - 54 félstrukturált interjú – az órákat tartó tanárral (85%-os válaszadás) – főbb témák:
    - tanári életpálya
    - oktatási stratégiák
    - oktatáshoz fűződő tanári hiedelmek és ideológiák
  - Adatlapok – kvantitatív adatok az oktatási helyszínről
    - oktatási csoportok száma, fakultatív oktatás története
    - diákok száma, családi háttere és magyar nyelvtudása
    - tanár végzettsége
  - ezek kizárólag a tanároktól kapott információk alapján

Fakultatív magyar oktatás – számadatok 2017/2018

Megye	Helyszínek száma	Elért helyszínek száma	Diáklétszám	0-4 osztály	5-8 osztály	9-12 osztály	Magyar nyelven tanuló diákok száma
Arad	6	5	185–195	67–71	102–105	16–19	2 247
Beszterce-Naszód	4	4	119	16	71	32	1 037
Bihar	5	5	70	9	61	0	17 238
Brassó	2	2	25	14	11	0	2 872
Máramaros	12	9	308–428	200–262	88 - 131	20–35	1 442
Maros	2	1	8*	8	0	0	27 233
Szatmár	14	13	445**	181	264	0	15 178
Szilágy	3	2	68**	0	28	40	6 703
Temes	16	12	281–353	193–223	78–113	10–17	1 354
Összesen	64	53	1509–1692	688–784	743–824	118–143	75 304

** Az egyik településen az elért oktató csak a 2018/2019-es tanévtől van az iskolában, nem tudott az előző tanévről adatot szolgáltatni ** Az egyik településről nincs semmilyen adat*

A fakultatív oktatás kihívásai

A törvényi keretből adódó kihívások

1. Célcsoport tisztázatlansága
   - 2011/1-es tanügyi törvény 46(7) cikk – kisebbségi jogként van definiálva
   - 5671/10.09.2012 min. rendelet 36. cikk – „bármely nemzetiséghez tartozó tanuló”
   - a csoportokban megjelennek a román gyerekek is → magyar nyelvtudás hiánya mint probléma
2. Tartalmi szabályozás hiánya
   - tanterv a nyelvtudást iskolai szinthez rendeli
   - a létező tankönyvek csak bizonyos kategória számára használhatóak

     → a csoportok nagyfokú heterogenitása miatt a tanterv nem alkalmazható

Intézményes végrehajtásból adódó kihívások

1. A fakultatív magyar oktatás szervezettsége
   - szakmai találkozók, tapasztalatcsere hiánya
2. Az iskola vezetőségének a fakultatív magyar oktatáshoz való viszonyulása
   - „közömbösség”: a) állandó tanterem hiánya b) magyar órák órarendben elfoglalt helye (jellemzően utolsó óra) c) eszközök beszerzése a tanárra hárul (pl. fénymásolás)
   - Ellenséges viszonyulás : egyes esetekben a vezetőség nyíltan ellenezte a fakultatív magyar oktatás beindítását
3. Magyarórák alacsony státusza
   - magyaróra vs rendes óra
   - jegyadás

Oktatási gyakorlatokból adódó kihívások

1. Feladattal szembeni bizonytalanság
   - Oktatók szakképzeetlenek a magyar nyelvoktatás szempontjából
   - Tankönyvek, segédanyagok hiánya
2. Oktatói narratívák és gyakorlatok
   - nyelvoktatás és identitás összekapcsolására a nyelv szimbolikus dimenziójának (túl)hangsúlyozása
   - Etnikai határépítés
   - a magyarórák fakultatív jellegéhez kötődő értelmezések - többleterőfeszítést

Beavatkozási pontok

döntéshozatali szintek és aktorok szerint

Magyarország hozzájárulásával megvalósítható beavatkozási pontok
Országos, tanügyminisztériumi beavatkozást igénylő javaslatok
Megyei szintű beavatkozást igénylő javaslatok
Helyi szintű beavatkozást igénylő javaslatok
Osztálytermi szintű gyakorlatok

Magyarország hozzájárulásával megvalósítható beavatkozási pontok

- Oktatás-nevelési támogatás mint „ingyen pénz” → források célirányos növelése
- oktatók pénzügyi támogatása – óraszámok növelése és a csoportok differenciálása
- ösztöndíjjal támogatott nyelvvizsgarendszer bevezetése
- magyar tannyelvre váltó diákok ösztöndíjjal való támogatása

Országos, tanügyminisztériumi beavatkozást igénylő javaslatok

- a fakultatív oktatás célcsoportjárnak értelemzése
- kategória-specifikus tantervek és tankönyvek kidolgozása
- anyanyelvoktatás és a magyar mint idegen nyelv oktatása közötti köztes terület lefedése

Megyei szintű beavatkozást igénylő javaslatok

- magyar oktatási hálózat és a fakultatív helyszínek közötti hidak létrehozása
- Ingáztatás problémája – megyei stratégia kialakítása
- tanulmányi versenyek szervezése a magyart fakultatívként tanuló diákok számára
- a magyar tagozatra való felvételi vizsga követelményrendszerének kidolgozása (elsősorban nem a diákok, hanem a tanárok számára)

Helyi szintű beavatkozást igénylő javaslatok

- közösségszervezés – iskolán kívüli magyar nyelvű (!) programok szervezése
- helyi egyházi, politikai elit – kulturális szervezetek

Osztálytermi szinten megvalósítható gyakorlatok

- magyarórák céljainak konkretizálása
- anyanyelvóra többletként való értelmezésének leépítése
- az oktatók elszigeteltségének és feladattal szembeni bizonytalanságérzetének csökkentése

Megoldás – jelen projekt

- Távlati cél → fakultatív magyar oktatásban dolgozó tanárok és diákok magyar oktatási hálózatba való integrálása
- Futamidő: 2020. január 1 – 2020. december 31
- Projekt-terv

  - ❑ Oktatói hálózat és levelezőlista létrehozása – kapcsolattartás és tapasztalatcsere
  - ❑ Honlap létrehozása a fakultatív magyar oktatásban részt vevő tanárok és diákok számára.
  - ❑ A fakultatív magyar nyelvoktatásban használható online elérhető segédanyagok összegyűjtése, és a nyelvtudás szintje szerinti rendezése, valamint a fenti honlapon való közzététele
  - ❑ Az egyes szaktantárgyakhoz (pl. matematika, kémia, fizika, biológia, földrajz stb.) tartozó kifejezés-gyűjtemények kidolgozása
  - ❑ A fakultatív magyar oktatás formai szabályait összesítő információs csomag létrehozása és közzététele

Köszönöm a figyelmet!